

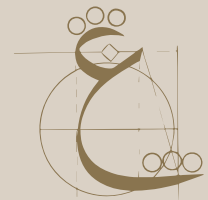
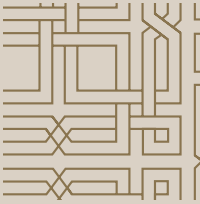

kadim

SAYI / ISSUE 10 • EKİM / OCTOBER 2025

IO

kadim

*“Kadim oldur ki
evvelin kimesne bilmeye”*

Kadim is that no one knows what came before.

kadim

Osmanlı araştırmalarına münhasır, altı ayda bir (Nisan ve Ekim) neşredilen, açık erişimli, çift kör hakem sistemli akademik dergi

A double-blind peer-reviewed open-access academic journal that is published semiannually (April and October) in the field of Ottoman Studies

SAYI | ISSUE 10 • EKİM | OCTOBER 2025

İMTİYAZ SAHİBİ | PROPRIETOR

Burhan ÇAĞLAR

SORUMLU YAZI İşLERİ MÜDÜRÜ | MANAGING EDITOR

Ömer Faruk CAN

İRTİBAT | CONTACT

Kadim • Sakarya Üniversitesi

Esentepe Kampüsü, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, A Blok, Ofis: 110,
Serdivan/Sakarya (Türkiye) 54050

Telefon | Phone • 00 90 264 295 60 15

İnternet Adresi | Webpage • dergipark.org.tr/kadim • kadim.sakarya.edu.tr

E-posta | E-mail • kadim@sakarya.edu.tr

TASARIM | DESIGN Hasan Hüseyin CAN

BASKI | PRINTED BY

MetinCopyPlus • Artı Dijital & Baskı Merkezi

Türkocağı Cad. 3/A Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

BASIM TARİHİ | PRINT DATE • EKİM | OCTOBER 2025

ISSN 2757-9395 • E-ISSN 2757-9476

ÜCRETSİZ | FREE OF CHARGE

Kadim'deki makaleler, [Creative Commons Atıntı-Gayriticari 4.0 \(CC BY-NC\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. Bilimsel araştırmaları kamuya ücretsiz sunmanın bilginin küresel paylaşımını artıracakı ilkesini benimseyen dergi, tüm içeriğine anında Libre açık erişim sağlamaktadır. Makalelerdeki fikir ve görüşlerin sorumluluğu sadece yazarlarına ait olup Kadim'in görüşlerini yansıtmazlar.

Articles in Kadim are licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 \(CC BY-NC\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) International License. Kadim provides immediate Libre open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge. Authors are responsible for the content of contributions; thus, opinions expressed in the articles belong to them and do not reflect the opinions or views of Kadim.

“Kadim oldur ki
evvelin kimesne bilmeye”

DergiPark

EDİTÖR
EDITOR-IN-CHIEF

YAYIN KURULU
EDITORIAL BOARD

KİTAP İNCELEME EDİTÖRÜ
BOOK REVIEW EDITOR

YAZIM VE DİL EDİTÖRLERİ
WRITING AND LANGUAGE
EDITORS

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRLERİ
ENGLISH LANGUAGE
EDITORS

TÜRKÇE DİL EDİTÖRLERİ
TURKISH LANGUAGE
EDITORS

MİZANPAJ VE SOSYAL
MEDYA EDİTÖRÜ
LAYOUT AND SOCIAL MEDIA
EDITOR

YAYIN SEKRETERİ
SECRETARIAT

Arif BİLGİN | Yükseköğretim Kurulu

Necmettin ALKAN | Sakarya Üniversitesi
Serpil ATAMAZ | California State University, Sacramento
Zahit ATÇIL | Boğaziçi Üniversitesi
Fatih BOZKURT | Sakarya Üniversitesi
Ömerül Faruk BÖLÜKBAŞI | Marmara Üniversitesi
Büşra ÇAKMAKTAŞ | Sakarya Üniversitesi
M. Talha ÇİÇEK | University College Dublin
Filiz DIĞIROĞLU | Marmara Üniversitesi
Ella FRATANTUONO | University of North Carolina at Charlotte
Selim KARAHASANOĞLU | İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Miraç TOSUN | Karadeniz Teknik Üniversitesi
Kenan YILDIZ | İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Ömer Faruk CAN | Sakarya Üniversitesi

Burhan ÇAĞLAR | Sakarya Üniversitesi
Burak ÇİTİR | Sakarya Üniversitesi
Mehmet KERİM | Sakarya Üniversitesi
Bünyamin PUNAR | Sakarya Üniversitesi

Didar Ayşe AKBULUT | Marmara Üniversitesi
İrem GÜNDÜZ-POLAT | Sakarya Üniversitesi
Hacer KILIÇASLAN | Sakarya Üniversitesi

Sedat KOCABEY | Sakarya Üniversitesi
Büşranur KOCAER | İbn Haldun Üniversitesi
Muhammed Emir TULUM | İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Büşranur BEKMAN ERKAN | Sakarya Üniversitesi

Yusuf İslam YILMAZ | Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Emecen, Feridun M.
*Derkenar: Söyleşiler, Portreler,
 Makaleler.*

İSTANBUL: VAKIFBANK
 KÜLTÜR YAYINLARI, 2024.
 592 SAYFA.
 ISBN: 9786256385788.

KAMİL ÇAYIR*

ÖZ

ABSTARCT

Bu çalışma, Osmanlı tarihçisi Feridun M. Emecen'in farklı zamanlarda kaleme aldığı söyleşi, makale ve mütalaaları ile hocalarına dair portrelerini bir araya getirmektedir. Dört bölümden oluşan bu eser, Osmanlı tarih yazımına, İstanbul'un fethi ve Kanuni dönemi gibi konulara eleştirel bakışlar sunarken tarihçiliğin etik ve metodolojik boyutlarına da ışık tutar. Akademik birikimi ve kapsamlı yaklaşımıyla hem uzmanlara hem de genel okuyucuya hitap eden değerli bir başvuru niteliği taşır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Tarihçiliği, Tarih Metodolojisi, İstanbul'un Fethi, Kanûnî Sultan Süleyman, Hilâfet.

This study combines the interviews, articles and reflections of Ottoman historian Feridun M. Emecen, written at different times, along with portraits of his mentors. The book has four sections and offers critical perspectives on Ottoman historiography, the conquest of Istanbul and the reign of Suleiman the Magnificent. It also sheds light on history's ethical and methodological dimensions as a profession. The book stands as a valuable reference work for experts and general readers with its scholarly depth and comprehensive approach.

Keywords: Ottoman Historiography, Historical Methodology, Conquest of Istanbul, Suleiman the Magnificent, Caliphate.

MAKALE BİLGİSİ | ARTICLE INFORMATION

Makale Türü: Kitap Değerlendirmesi | Article Type: Book Review
 Geliş Tarihi: 12 Mart 2025 | Date Received: 12 March 2025
 Kabul Tarihi: 23 Ağustos 2025 | Date Accepted: 23 August 2025

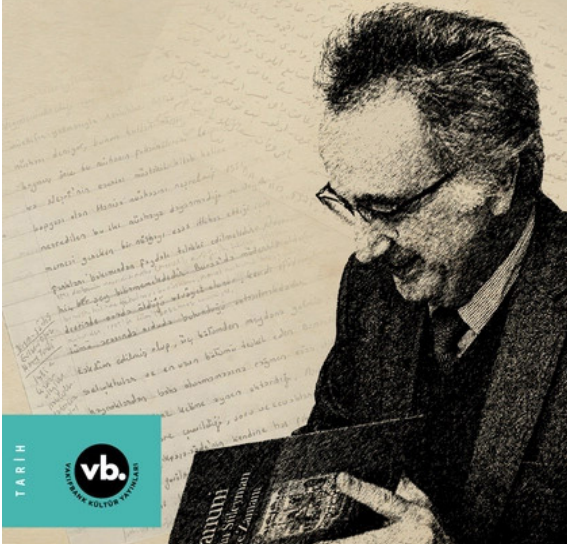

ATIF | CITATION

Çayır, Kamil. "Derkenar: Söyleşiler, Portreler, Makaleler". *Kadim* 10 (Ekim 2025), 239-244. doi.org/10.54462/kadim.1656137

* Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, kcayir@agri.edu.tr, ORCID: [0000-0003-2607-7375](https://orcid.org/0000-0003-2607-7375).

FERİDUN M. EMECEN Derkenâr Söyleşiler, Portreler, Makaleler

hayatı, İstanbul Üniversitesi, İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) ve İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi'ndeki akademik serüveni anlatılır. Emecen yalnızca özgeçmişini aktarmakla kalmaz; biyografisini, doğduğu yerin tarihi gibi unsurlarla da yorumlar. Söyleşinin son kısmında ise Türkiye'de tarihçiliğin yetersiz uluslararası temsiline yönelik eleştirilerini ve çözüm önerilerini paylaşır. Söyleşi hem Emecen'in entelektüel serüvenine hem de Türk tarihçiliğinin gelişim seyrine yönelik eleştirel bir bakış sunması bakımından dikkat çekicidir.

"Geçmişteki Gelecek: Tarih"te (s. 107-109) tarihin geleceği şekillendirebileceği tezi eleştirel biçimde sorgulanır; öznel yorumların, verileri manipüle ederek tarihi gerçeklikten uzaklaştırabileceğine, bu yüzden gerçeklik-kurgu sınırının korunmasına ve tarihçinin aslı sorumluluğunun gerçekliği korumak olduğuna işaret edilir. Emecen'in tarihçiliğe yönelişi ve kendisini etkileyen hocaları ele aldığı "Bilinmeyen Geçmişe Merak"ta (s. 111-120), tarihçiliğin titizlik ve nesnellik gerektiren bir meslek olduğu vurgulanır. "Karadeniz Kıyı Kentleri Tarihi" başlıklı söyleşisinde ise (s. 121-127) Karadenizli oluşunun konu seçiminde etkisini söylemekle birlikte konuyu tamamen ilmi gaye ile ele aldığını söylemesi, araştırmalarda duygusallık yerine akademik titizliğin ön planda tutulması gerektiğine dair bir vurgu niteliğindedir.

Feridun M. Emecen'in gazetelerde, haftalık ve aylık dergilerde, ayrıca çeşitli internet sitelerinde yer alan mülâkatlarının; akademik kariyerinde iz bırakmış hocalarına dair düşüncelerinin ve mahallî yayınlarda neşredilmiş makale, mütalaa ve görüşlerinin "kıyıda köşede kalma" durumundan kurtarılması amacıyla hazırlanan bu eser dört ana bölümden oluşmaktadır.

Eserin "Söyleşiler" başlıklı ilk bölümü, Feridun Emecen'in farklı konularda gerçekleştirdiği 19 söyleşiyi içeriyor. Genel olarak bakıldığında bu söyleşilerin tarih ve tarihçilik, Osmanlı'nın kuruluşu, İstanbul'un fethi, Kanûnî Sultan Süleyman ve hilâfet temalı oldukları görülür.

Macar asıllı Osmanlı tarihçisi Prof. Sandor Papp ile yapılan "Tarih Çerçevemi Nasıl Kurdum?" (s. 13-50) başlığını taşıyan söyleşide Emecen'in doğumu, eğitim

“Tarih Kendini Bilmektir” (s. 59-67); “Ol Mâhiler ki Derya İçredirler Deryayı Bilmezler” (s. 69-74) ve “Geçmişin Fay Hatları” (s. 169-173) söyleşileri, Osmanlı’nın erken dönemine dair dikkate değer analizler sunmakta; kuruluş sürecini siyâsî, askerî ve coğrafi unsurlar üzerinden değerlendirmektedir. Bu söyleşilerde Osmanlı Beyliği’nin yapılaşma süreci, askerî kurumların teşekkülü ve devletleşmeye geçiş gibi önemli konulara değinilmekle birlikte bu döneme dair tartışmaların merkezinde yer alan Paul Wittek’in 1938’de ortaya attığı “gazâ tezi”ne yer verilmemesi önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Özellikle Osmanlı ordusunun erken dönem yapısı ve savaş stratejisinin tartışıldığı bölümlerde bu askerî oluşumun ideolojik arka planının Wittek çerçevesinde irdelenmesi konunun bütüncül anlaşılmasına yardımcı olabildi.

Söyleşilerde yoğun olarak işlenen konulardan biri Fatih ve İstanbul’un fethine dairdir. Bu söyleşilerde (s. 75-106; 129-161; 191-196) fetih süreci stratejik ve kültürel boyutlarıyla ele alınır. Emecen, gemilerin karadan yürütülmesi, Çandarlı Halil Paşa’nın ihanet iddiaları, fetih hadisi gibi konuları efsaneleştirilmiş anlatılardan arındırarak eleştirel biçimde çözümler. *Fetih 1453* filmine yaptığı danışmanlık vesilesiyle tarihî filmlerin doğasına dair tartışmaları gündeme getiren Emecen, tarihsel gerçeklik ile sinematik kurgu arasındaki gerilimi irdeleyerek sinema filminin hem tarihî gerçekliği koruma hem de izleyenlere estetik bir deneyim sunma dengesine dikkat çeker. Bu söyleşi, tarihçinin sinema endüstrisiyle kurduğu ilişkinin sınırlarını ve imkanlarını sorgulaması bakımından değerli bir katkı sağlamaktadır. Bu nedenle tarihî filmler ne sadece bir belgesel ne de tamamen kurgu olarak değerlendirilmeli, bu iki kutup arasında eleştirel bir okumaya tabi tutulmalıdır.

Kanûnî Sultan Süleyman ve dönemi üzerine yapılan söyleşiler dönemin siyasal, mezhebî ve toplumsal boyutlarının incelikli bir şekilde değerlendirilmesine imkân sağlar. Safevîlerle ilişkiler konusunda Osmanlı yöneticilerinin cihanşümûl İslâm hükümdarlığı telakkisi doğrultusunda daha katı bir Hanefî-Sünnî çizgiyi benimsediği belirtilerek Osmanlı dinî kimliğinin, inançtan öte siyâsî bir strateji çerçevesinde şekillendiği vurgulanır. Ancak ulemâ-devlet iş birliğinin bu süreçteki rolünün yeterince detaylandırılmadığı görülür. Kanûnî’nin Viyana seferinin fetih amaçlı olmadığına yönelik tespitleri de Osmanlı’nın realist dış politikalarını ve lojistik sınırlarını vurgulayarak “cihan hakimiyeti” iddialarının pratikte sınırlarını gösterir. Hürrem Sultan’la evliliği ve bu ilişkinin Şehzade Mustafa olayındaki etkisi gibi meseleler, Emecen tarafından dönemin siyâsî koşullarına uyumlu bir şekilde değerlendirilir. Emecen’in Kanûnî dönemi üzerine yaptığı bu analizler, sultanın ve döneminin yalnızca savaşlar ve fetihlerden ibaret olmayıp derin siyâsî, dinî ve sosyal dinamiklerin etkileşim içinde olduğu karmaşık bir yapıya sahip olduğunu gösterir.

“Hilafet” başlıklı kısa söyleşide (s. 197-200) Osmanlı Devleti’nin hilâfeti devralma süreci ve bu kuruma yaklaşımı incelenerek Yavuz Sultan Selim’in hilâfet haklarını şahsında toplamaktan ziyade halifelik makamını Osmanlı başkentinde koruma amacında olduğu; böylece hilâfeti bireysel otoriteden ziyade siyâsî ve idarî sisteme entegre bir yapı olarak konumlandırıldığı belirtilir.

Eserin “Raporlar, Notlar, Okumalar” başlıklı ikinci bölümü Osmanlı tarih yazımına metodolojik katkılar sunan dört ana metin üzerinden tarihçilik pratiğini derinleştirir. “Osmanlıların Avrupa Macerası” başlıklı raporda (s. 249-257) Osmanlıların Balkanlar ve Avrupa’ya açılmasında kilit rol oynayan Edirne’nin merkezî rolü vurgulanmakla birlikte,

şehrin bu tarihî rolünü daha görünür kılmak adına önemli mekânlar ve tarihî hadiselerin resim, gravür ve minyatür gibi görsel materyallerle desteklenerek bir müze konsepti çerçevesinde nasıl sunulabileceğine dair öneriler bulunur. Bu rapor tarihî mirasın korunması, tarihî olay ve mekânların somut ve anlaşılabilir şekilde kitlelere aktarımı konusunda yenilikçi bir yaklaşım önererek disiplinler arası iş birliğinin önemini ortaya koyar.

“Klasik Çağ Osmanlı Tarihçiliğinin Meseleleri”nde (s. 259-263) “Klasik Çağ” kavramının Osmanlılar için 15. ve 16. yüzyıllarla sınırlı tutulmayıp bilakis Tanzimat Dönemi’ne kadar genişletilmesi gerektiği savunulur. Bu öneri Batı merkezli dönemselleştirme kalıplarını kırmak açısından değerli olsa da kapsamlı bir çerçeve sunmaması bir eksiklik olarak göze çarpar. “XVII. yy. Değişim ve Dönüşüm Çağı mıydı?” başlıklı mütalaada (s. 259-277) Emecen, 17. yüzyılın Osmanlı klasik yapısında bir kırılma noktası olduğunu ileri sürerek bu dönemi, Osmanlı entelektüellerinin iç ve dış dinamiklerdeki değişimlere cevap olarak devletlerini yeniden tanımlama, yeni fikirler üretme ve pratik çözümlere odaklanma çabalarının öne çıktığı bir süreç olarak değerlendirir. Osmanlıların hasımlarıyla aralarındaki açığı kapatamamalarını ise teknolojik gerilikten ziyade, Avrupa’daki topyekûn mücadele anlayışına, merkantilist ekonomi politikalarına ve geniş askerî ittifaklara karşı Osmanlı’nın yeterli kurumsal ve altyapısal dönüşümü sağlayamamasıyla ilişkilendirir. Menâkıbnâmelerin tarihî bir kaynak olarak değeri ve bu tür metinlerin tarih çalışmaları nasıl kullanılabileceğinin ele alındığı “Tarih Okumaları: Menakıbnameler – Destân-ı Umur Paşa” başlıklı (s. 279-309) kısımda Yahşi Fakih, *Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osmân* ve *Umur Paşa Destanı* gibi eserlerin tarihî olgulara doğrudan ulaşmak açısından değil, dönemin zihniyet dünyasını ve sosyal değerlerini anlamak açısından önemli olduğu vurgulanır.

Eserin üçüncü bölümü “Portreler – Hocalarım: Dört Portre” başlığını taşır ve bu bölümde bir vefa örneği olarak Emecen’in akademik kariyerinin şekillenmesinde önemli rol oynayan hocalarına yer verilir. Akademik hayatında iz bırakan ve tarihçilik anlayışının oluşumunda etkili olan hocalarının biyografileri, çalışma alanları ve akademik katkıları ele alınır. Bu bölüm aynı zamanda Türkiye’deki tarihçilik geleneğinin önemli temsilcilerine de bir saygı duruşu niteliği taşır. Emecen, hocalarının yalnızca akademik çalışmalarını değil, aynı zamanda bilimsel disiplinlerini, öğretim usûllerini ve tarihçiliğe olan tutkularını da aktararak bir neslin tarihçilik anlayışının nasıl şekillendiğini ortaya koyar.

Eserin dördüncü bölümü, Emecen’in tarih disiplini bağlamında kaleme aldığı makale ve mütalaaları ile güncel meselelere dair görüşlerini bir araya getirir. Osmanlı tarihinin farklı dönem ve coğrafyalarına dair değerlendirmeler; Edirne, Manisa ve Adalar’dan Kudüs’e uzanan tarihî süreç, Süleyman Çelebi ve Yavuz Sultan Selim dönemindeki siyasî ve kültürel gelişmeler ve “Müceddid/Ashab-ı Mie” kavramı gibi konular ayrıntılı bir şekilde incelenir. Ayrıca 6 Şubat 2023 depremi, bir tarihçi sorumluluğuyla yaşananları geleceğe aktarma düşüncesiyle bu bölümde ele alınan konular arasındadır.

“Osmanlılarda Hilafet Anlayışı Üzerine” adlı makalede (s. 357-371) Osmanlı sultanlarının hilâfetle ilişkisi geleneksel ve süreklilik çizgisinde ele alınarak Yavuz Sultan Selim ile birlikte Osmanlılara intikal ettiği görüşü sorgulanır. “Osmanlılara Orta Doğu’nun Kapılarını Açan Savaş: Mercidabık 1516”da (s. 373-383) ise savaşın iki sünî devletin askerî-ekonomik çekişmesinden öte, Osmanlıların İslâm dünyasındaki konumlarını pekiştirme ve meşruiyetlerini tahkim etme çabaları bağlamında okunması gerektiği ifade edilir.

Emecen, “Üniversitelerde Tarih Eğitimi” mütalaasında (s. 385-389), Bologna Süreci’ni ele alarak bu sürecin tarih eğitiminin yapısı ve işleyişindeki olumlu ve olumsuz etkilerini sorgular. Emecen, tarih eğitiminin yalnızca içerik değil pedagojik ve iletişim boyutlarıyla da ele alınması gerektiğine işaret ederek tarih eğitiminin hem niceliksel hem de niteliksel değişimler karşısında yeniden yapılandırılması gerektiğini önerir ve tarihçiliği yalnızca akademik üretimle sınırlı görmeyip eğitimsel sorumluluk bağlamında da değerlendirir.

Manisa, Edirne, Kudüs ve Gökçeada’nın tarihî gelişim evreleri ve buraların stratejik, siyasî, kültürel ve idarî önemini ele aldığı mütalaalarda (s. 391-431) bu merkezlerin Osmanlı coğrafyasındaki konumları ve devletin genişleme ve konsolidasyon süreçlerine katkıları detaylı bir şekilde irdelenir. “Tüfekli Yeniçeriler”de (s. 433-436) Osmanlı askeri başarılarının yalnızca yeniçerilere atfedilmesi eleştirilerek atlı birliklerin rolüne dikkat çekilirken “Doğu ve Batı Dünyasında Fethin Yankıları”nda (s. 437-441) İstanbul’un fethinin farklı coğrafyalarda meydana getirdiği algı incelenir.

“Yavuz Sultan Selim’in Son Yılları ve Vefatı” (s. 443-454), “Sultan Süleyman’ın Son Yılları” (s. 455-464) ve “Mevlid Müellifi Süleyman Çelebi’nin Yaşadığı Çağa Bir Bakış” (s. 465-472) başlıklı mütalaalarda bu şahsiyetlerin Osmanlı tarihindeki siyasî ve kültürel rolleri ele alınarak *Mevlid* gibi metinler üzerinden devletin meşruiyet arayışlarının hukukî-dinî temelleri incelenir. “Müceddid/Ashab-ı Mie Kavramı ve Etkileri” ise (s. 473-491) “tecdid” anlayışının Osmanlı ilmî çevrelerinde nasıl şekillendiği, bu kavramların düşünsel gelenekteki izleri ve fonksiyonları ayrıntılı bir şekilde tartışılır.

“İki İstanbul: Meş’um ve Mev’ud Arasında Bir Payitaht” (s. 493-531), İdris Bostan ve Uğur Demir’in ilk baskısı 2012’de yapılan *Fetih ve Kıyamet*¹ isimli eserini değerlendirirken yaptıkları eleştirilere Emecen’in cevabı niteliğindedir. Ancak Emecen’in konuyu ele alırken –bilhassa ikinci isme karşı– sergilediği sert üslup, bilimsel zemini zayıflatarak okuyucuda akademik tartışmadan ziyade kişisel hesaplaşma izlenimini uyandırmaktadır.

Eser Hakkında Genel Değerlendirme:

1. Güçlü Yönleri:

Eser, Feridun M. Emecen’in uzun yıllara yayılan akademik serüveninin farklı safhalarına dair söyleşi ve yazıları bir araya getirerek hem entelektüel birikimini hem de tarihçilik anlayışını yansıtır. Emecen, her ne kadar tevazu göstererek kendisini tarih alanında otorite olarak görmese de (s. 111) yarım asırlık birikimi ve katkısı, kendisinin sahadaki seçkin konumunu ortaya koyar. Dolayısıyla bu eser, sadece Emecen’in düşüncelerinin bir araya getirilmesi bakımından değil, geleceğin tarihçileri için önemli bir referans noktası oluşturması açısından da önemli ve kıymetli bir yere sahiptir.

Söyleşilerin, mütalaaların ve makalelerin teferruata girmeksizin ancak yüzeysel de kalmaksızın okuyucuyu sıkmayacak bir tarz ve üslupla kaleme alınması, metinlerin bir kitap okunuyormuş hissinden ziyade sanki yazarla sohbet ediyormuşçasına akıcı ve samimi bir şekilde aktarılması, kitabın göz korkutan fizikî hacmine rağmen okuyucunun metni ilgiyle takip etmesine imkân sağlar.

Eserde Fatih ve İstanbul’un fethine dair yazıların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Ancak bu yoğunluk konunun sürekli olarak tekrar edilmesinden ziyade fethin farklı açılardan kapsamlı bir şekilde ele alındığını ve çok boyutlu bir perspektifle incelendiğini gösterir. Bu yazılarda hamasetten uzak durularak, olayların

1 Feridun M. Emecen, *Fetih ve Kıyamet 1453* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2012).

rasyonel ve analitik bir yaklaşımla ele alınması eserin akademik derinliğini ve bilimselliğini güçlendiren bir unsur olarak karşımıza çıkar.

Emecen'in genel olarak sakin ve dengeli duruşunun, yeri geldiğinde akademik objektiflik ve etiği korumak adına nasıl keskinleşip mücadelecı bir karaktere dönüştüğüne İstanbul'u ele aldığı makalede şahit olunur (s. 493-531). Bu makale vesilesiyle tarihçiliğin yalnızca bilgi aktarımı değil etik sorumluluk gerektiren bir disiplin olduğu da vurgulanmış olur.

2. Gözden Geçirilmesi Gereken Yönleri:

Her eser doğasında birtakım eksiklikleri ve kusurları barındırır. Bu eserde de gözden geçirilmesinin faydalı olacağı düşünülen birkaç hususu aktarmak yerinde olacaktır. Öncelikle eserin fiziksel hacmi her ne kadar derinliğini ve zenginliğini yansıtsa da günlük hayatın koşuşturmacası içerisinde kitaplara vakit ayırmakta zorlanan okuyucuların gözünü korkutabilir. Eserin yarısını oluşturan "Söyleşiler" kısmı ayrı bir cilt hâlinde basılsaydı, okuyucunun gözünü korkutan "bu kitap bitirilmmez" şeklindeki algının önüne geçilebilirdi.

İmlâ noktasından da eserin yeniden gözden geçirilmesi yerinde olacaktır. Aynı sayfada bir kavramın iki farklı yazımına tesadüf edilmektedir: "Çimbi" ve "Çimpi" (s. 250). Ayrıca "Çimpe" şeklinde yaygın bir kullanım da bilindiğinden bu konuda bir bütünlük ve tutarlılığın sağlanması gerekmektedir.

Eserde Edirne, Manisa, İstanbul ve Gökçeada gibi şehirlerin tarihî rollerini ele alan metinler harita, fotoğraf ve gravür gibi görsel materyallerle desteklenseydi anlatım hem akademik hem estetik açıdan güçlenirdi. Öte yandan "Portreler" kısmında zikri geçen hocaların resimlerinin eklenmesinin esere görsel zenginlik katacağı da muhakkaktır.

"Doğu ve Batı Dünyasında Fethin Yankıları" başlıklı mütalaada İstanbul'un fethinin Doğu'da, özellikle İslâm dünyasında Batı'daki hayal kırıklığı ile ölçülebilecek nispette büyük ve aleni sevinç gösterilerine dönüşmediği ifade edilmişken (s. 439), aynı mütalaanın son paragrafında İstanbul'un fethinin İslâm dünyasında Memlûk idaresi hariç genel bir sevinçle karşılandığı (s. 441) söylenmektedir. Anılan ifadeler arasında söylem düzeyinde göze çarpan tenakuz, eserin akademik tutarlılığı açısından gözden geçirilmelidir.

Emecen'in hamâsi anlatılara karşı duruşu net olmakla birlikte doğru tarih algısı oluşturabilmek için okunabilecek "birkaç iyi kitap" tavsiyesinde bulunmasına yönelik soruya (s. 108) spesifik bir tavsiyede bulunmak yerine sağlam akademik çalışmaların takip edilmesi gerektiği şeklinde muğlak cevap verilmesi özellikle genç okuyucular için yol gösterici olmaktan uzaktır. Bu bağlamda, kitap içerisinde veya ayrı bir çalışma olarak "sağlam akademik çalışmaların" isimlerinin ve tarih disiplini açısından taşıdıkları değerlerin aktarılması okuyuculara ve geleceğin tarihçilerine büyük katkı sağlayacaktır. Böyle bir yaklaşım Emecen'i tarih alanında otorite haline getiren bilimsel kaynakların daha somut bir şekilde gelecek nesillere aktarılması adına bir sadaka-i carie de olacaktır.